

ODRŽIVO GAZDOVANJE EVROPSKIM ZECOM U DONJOJ AUSTRIJI

Hackländer, K.¹

Sažetak: Evropska populacija zeca se smanjuje širom Evrope. Opisano je nekoliko faktora koji negativno utiču na broj zečeva, kao što su predatori (npr. lisice), ljudske aktivnosti (npr. korišćenje poljoprivrednog zemljišta, saobraćaj, lov), klima (npr. povećanje padavina) ili bolesti (npr. EBHS). Među njima, intenziviranje poljoprivrede izgleda da je najveći faktor smanjenja broja populacije. Ostali negativni faktori, kao što je predatorstvo ili kišovita proleća, su izraženiji ukoliko su staništa zečeva siromašnija u strukturi i biljnoj raznovrsnosti. Dakle, u optimalnim staništima, negativni faktori su manje moćni. Pored ovih objašnjenja, pokušali smo da analiziramo i neposredne uzroke za pad broja populacije. Smanjenje broju populacije može biti posledica smanjenja reproduktivnog bilansa ili povećanja mortaliteta mladih.

Dakle, pretpostavili smo da su ženke zečeva manje plodne i pokazuju smanjenje plodnosti. Pored toga, očekivali smo i nižu stopu preživljavanja juvenilnih jedinki. Zečevi su posmatrani u četiri lovišta Donje Austrije, koja su se na osnovu rezultata prebrojavanja međusobno veoma razlikovala po brojnosti populacija. Dva lovišta su u proleće imala gustinu populacije od oko 50 zečeva/km² dok su druga dva lovišta u neposrednoj blizini imala duplo više zečeva u proleće. Za analizu plodnosti ženki prebrojavali smo ožiljke na posteljicama ženki odstreljenih tokom jeseni u periodu od četiri godine. Pronašli smo da nema razlike u prosečnom broju ožiljaka posteljice između posmatranih lokacija kao i da nije bilo razlike kada se u obzir uzme neka godina ili same interakcije između posmatranih lokacija i godine. Ženka okoti između 10 i 12 mladih zečeva godišnje bez obzira koja se lokacije posmatra. Zbog toga smo mogli da pokažemo da plodnost nije smanjena u oblastima niske gustine naseljenosti i da su zečevi i dalje simbol visoke plodnosti. Da bismo proverili stopu preživljavanja mladih, analizirali smo procenat mladih zečeva u jesenjem odstrelu na osnovu težine suvog očnog sočiva. Procenat mladih zečeva je upoređen sa brojem mladih zečeva očekivanih na osnovu ožiljaka materice da bi se utvrdila stopa preživljavanja zečeva starih do godinu dana. Utvrdili smo da je stopa preživljavanja mladih zečeva imala tendenciju da bude dvostruko veća u oblastima visoke gustine naseljenosti, mada je još uvek niska sa oko 16% stope preživljavanja mladih zečeva. Porast populacije tokom godine (na osnovu prebrojavanja), dakle, zavisi od preživljavanja mladih zečeva, a ne i plodnosti ženki.

Jedina naznaka zašto se stopa preživljavanja zečeva starih do godinu dana razlikovala između lovišta je jasna razlika u odnosu na zakorovljene parcele. Oblasti niske gustine naseljenosti imale su znatno niži procenat zakorovljenih parcelakoji je u pozitivnoj korelaciji sa gustom populacije tokom proleća i stopom preživljavanja mladih zečeva. Predlažemo tri hipoteze zašto zakorovljene parcelomogu biti korisne za mladunce zečeva. 1. Na zakorovljenim parcelama je retka poljoprivredna aktivnost, zbog čega je smanjen rizik smrtnosti usled žetve. 2.Struktura zakorovljenih parcelaštiti mlade zečeve od predatora, naročito posle žetve žitarica u leto. 3. Zakorovljene parcele obezbeđuju raznovrsnost trava i bilja koja omogućavaju ženka da proizvedu visoko kvalitetno mleko. Da bi smo testirali ovu drugu hipotezu ustanovili smo dostupnost biljaka na oko 4000 ha, odnosno svako polje i zakorovljena parcela je botanički analizirana četiri puta godišnje u periodu od tri godine. Pored toga smo izvršili odstrel 40 zečeva tokom februara, maja, avgusta i novembra u tri godine zaredom radi analize sadržaja želuca i opisali afinitet prema biljnim vrstama Česonovim izbornim indeksom. Utvrdili smo da zečevi vole zimsku pšenicu i zalihe hrane (šećernu repu i šargarepu) tokom jeseni i zime, ali radije uzimaju biljke sa zakorovljenih parcela u proleće i leto. Zečevi izgleda aktivno traže neke biljake (naročito Fabaceae) koje pronalaze na zakorovljenim parcelama. Kao što znamo da zečevi proizvode energetski bogato mleko očekujemo da ove biljke mogu doprineti i brzom rastu mladunaca koji se rađaju sa oko 100g i odbijaju se sa dojke sa oko 1kg.

Da bi procenili uticaj predatora, prebrojali smo grabljivice i vrane tokom kasnog proleća na posmatranim lokacijama. Interesantno je da je, broj viđenih grabljivica po km² je bio u pozitivnoj korelaciji sa gustom zečije populacije i samim time stopom preživljavanja mladih zečeva. Grabljivice privlači visoka gustina zečije populacije, ali ne utiče na njihovu dinamiku, ukoliko je broj grabljivica ispod određene brojnosti. Nasuprot tome, gustina zečije populacije i broj prebrojanih vrana po km² bili su negativno povezani. Više vrana - manje zečeva.

¹ Klaus Hackländer, Institute of Wildlife Biology and Game Management, University of Natural Resources and Life Sciences, Vienna, Gregor-Mendel-Str. 33, 1180 Vienna, Austria, klaus.hacklaender@boku.ac.at

Naši rezultati potvrđuju koristi od strategije kombinovanog gazdovanja u kojima je gazdovanje staništima niske divljači najvažniji zadatak, sa uporedom kontrolom brojnosti predatora. Međutim, sama kontrola predatora nije održiva ukoliko su staništa lošeg kvaliteta. Osim toga, poboljšanje staništa niske divljači je ne samo korisno za zečeve, jarebice, fazane i prepelice, već je korisno i za ne-lovne vrste, kao što su ptice, insekti, paukovi i retke biljne kulture. Adekvatnim gazdovanjem zecom i staništima lovci mogu da poboljšaju svoj imidž kao važne grupe za očuvanje biodiverziteta.

Ključne Reči: Održiv, gazdovanje, zec, Austrija